

عهد و گفتگو

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

مطالعات SPIRITUALITY
از درسگفتارها و نوشتارهای ربای لرد جانانان ساکس

با سپاس از Schimmel Family برای حمایت سخاوتمندانه از عهد و گفتگو به نكوداشت یاد Harry (Chaim) Schimmel. "من از همان بار اول که با نسخه تفسیر توره ربای خیم شیمیل رویرو شدم تا اکنون، آنرا عزیز داشته ام. هدف آن نه فقط نشان دادن حقیقت ظاهری متن توره، بلکه رسیدن به حقیقت زهری است که در آن نهفته است. او به همراه همسر ستودنی اش آنرا در شصت سال زندگی مشترک، یک زندگی سرشار از عشق به خانواده، اجتماع و تورات ساختند. زوج بیمانندی که با نمونه زندگی خود، بینهایت الهام بخش من بوده اند." - ربای ساکس

تفسیر هفتگی تورات

Va'etchanan: The Power of Why

وئتخان: قدرت "چرا؟"

در یک برنامه پربیننده تد تاک، سیمون سینک این پرسش را به میان آورد: چگونه رهبران بزرگ الهامبخش عمل می شوند؟¹ چه چیز افرادی چون مارتین لوتر کینگ و استیو جابز را از دیگر معاصرانشان که کمتر از آنها با استعداد نبودند، متمایز می سازد؟ پاسخ او چنین بود: بیشتر آدم ها در مورد چیستی صحبت می کنند. برخی درباره چگونگی. اما رهبران بزرگ با "چرا؟" آغاز می کنند؟ همین است که آنها را تحول ساز می گرداند.²

سخنرانی سینک در مورد رهبری تجاری و سیاسی بود. اما قویترین نمونه های او یا مستقیم یا غیر مستقیم، دیندار بودند. در واقع من در کتاب *The Great Partnership*³ گفته ام که آنچه یکتاپرستی ابراهیمی را از دیگر باورها متمایز می کند این است که معتقد است

¹ https://www.youtube.com/watch?v=u4ZoJKF_VuA.

² For a more detailed account, see the book based on the talk: Simon Sinek, *Start with Why: How Great Leaders Inspire Everyone to Take Action*. New York, Portfolio, 2009.

³ Jonathan Sacks, *The Great Partnership: Science, Religion, and the Search for Meaning* (New York: Schocken Books, 2012).

برای پرسش چرا، پاسخی وجود دارد. نه جهان و نه زندگی انسانی فاقد معنا یا یک اتفاق نیستند. چنان که فروید، آینشتاین و ویتگنشتاین همگی گفته اند، ایمان دینی یعنی ایمان به معنادار بودن هستی.

در کمتر جایی مانند پاراشای وئتخان این نکته با چنین برجستگی بیان شده است. در یهودیت به چستی زیاد پرداخته شده: چه چیز مجاز است یا ممنوع؛ چه چیز مقدس است و چه چیز غیرمقدس. چگونگی نیز بسیار بررسی شده: چگونه یادبگیریم، چگونه دعا بخوانیم، چگونه در روابط خود با خدا و انسان های دیگر رشد کنیم. در مورد چرایی نسبتاً کمتر گفته شده است.

موسی در وئتخان برخی از الهامبخش ترین سخنانی را که تا کنون در مورد چرایی وجود یهودیان بیان شده، می گوید. همین است که از او رهبر تحول ساز بزرگی ساخته و این برای ما امروز و همین اکنون ما پیامدهایی دارد.

برای این که بدانیم چقدر سخنان موسی عجیب بودند، باید چند واقعیت را به یاد بیاوریم. بنی اسرائیل هنوز در بیابان بودند. آنها هنوز وارد سرزمین مقدس نشده بودند. آنها هیچ امتیاز نظامی به ملت هایی که باید با آنها می جنگیدند، نداشتند. ده نفر از دوازده جاسوسان (تجسس گران) حدود چهل سال پیش از آن گفته بودند که این عملیات ممکن نیست. در دنیای امپراتوری ها، ملت ها و شهرهای حصاردار، بنی اسرائیل می بایست به نظر مهر شاهد معمولی، بیدفاع، بی تجربه، و یک توده مردم باشند مانند بسیاری دیگر که در دنیای باستان در آسیا و آفریقا سرگردان بودند. اندک شاهدان معاصران در وجود آنها به غیر از رسوم دینی چیزی در آنها می دیدند که از یبوسی ها، پریزی ها، میدیانی ها و مواییان و دیگر قدرت های کوچک در گوشه گوشه خاورمیانه متمایزشان کند.

اما در پاراشای این هفته موسی با قطعیتی استوار، آینده را به آنها گفت که آنچه برای آنها اتفاق خواهد افتاد، در نهایت، برای دنیا الهامبخش خواهد بود. به این نحوه بیان توجه کنید:

اینک در مورد روزهای گذشته برسید، بس دورتر از زمان شما، از روزی که خدا انسان ها را بر روی زمین آفرید؛ از یک سوی افلاک تا سوی دیگر آن پرسش کنید. آیا تا کنون چیزی عظیم تر از این اتفاق افتاده یا چیزی از این دست تا کنون شنیده شده است؟ آیا هیچ ملت دیگری صدای سخن گفتن خداوند را از میان آتش، آن گونه که شما شنیدید، شنیده و زنده مانده است؟ آیا هیچ یک از خدای وارگان از میان ملت ها ملتی را برای خود برگزیده تا به آنها اعجازها و شگفتی ها نشان بدهد با جنگ و دست قدرتمند و بازوی افراشته یا کارهای عظیم و هیبتناک مانند آنچه خداوند، خدای شما در مصر جلوی چشمان شما انجام داد؟ (تثنیه ۳۴-۴:۳۲)

موسی متقاعد شده بود که تاریخ یهود یگانه بوده و خواهد بود. در دوران امپراتوری ها گروهی بیدفاع و کوچک از چنگ بزرگترین امپراتوری با کمک قدرتی که نه از آن خودش، بلکه از آن خدا بود نجات یافته بود. این نکته اول سخنان موسی بود: یگانه بودن تاریخ یهود همچون داستان یک نجات و رهایی.

دومین نکته او یگانگی وحی بود:

کدام ملت دیگری این اندازه بزرگ است که مانند شما که خداوند، خدای خود را هر گاه به درگاه او دعا کنید، نزدیک خود دارید، خدای وارگانی نزدیک داشته باشد؟ و کدام ملت این اندازه بزرگ است که از احکام و قوانین مقدسی مانند آنچه امروز در برابر شما نهاده ام، برخوردار باشد؟ (تثنیه ۸-۴:۷)

دیگر ملت ها خدای وارگانی داشتند که به آنها دعا می کردند و قربانی می دادند. آنها نیز پیروزی های نظامی خود را به خدای وارگان نسبت می دادند. اما هیچ ملت دیگری خدا را سرور و قانونگذار خود نمی دانست. همه جای دنیا قانون همان احکام شاهان بود، یا در قرون اخیر، حاصل اراده مردم. نزد بنی اسرائیل به گونه ای یگانه حتی وقتی که شاه داشتند، شاه آنها هیچ قدرت قانونگذاری نداشت. تنها نزد بنی اسرائیل خدا را نه فقط همچون یک قدرت، بلکه همچون معمار جامعه، رهبر ارکستر عدالت و احسان، آزادی و کرامت انسان می دیدند.

پرسش در اینجا به چرایی می پردازد. نزدیک پایان این بخش، موسی یک پاسخ می دهد: "زیرا خداوند نیاکان شما را دوست داشت و اخلاف آنها را پس از آنها برگزید." (تثنیه ۴:۳۷). خدا ابراهیم را دوست داشت، نه کمتر از آنچه ابراهیم خدا را دوست داشت. و خدا فرزندان ابراهیم را دوست داشت، زیرا آنها فرزندان او بودند و خدا به پدران آنها قول داده بود که آنها را برکت و محافظت خواهد کرد. اما پیشتر، موسی پاسخ دیگری داده بود که با این دومی همخوان نبود و تفاوت داشت:

بنگر، به شما احکام و قوانینی که خداوند، خدای من به من فرمان داده بود، یاد دادم... آنها را به دقت بنگر، زیرا این حکمت و فهم شما در چشم ملت ها است که موجب می شود همه این احکام را شنیده، خواهند گفت: "قطعا این ملت بزرگ مرمی حکیم و با فهم هستند" (تثنیه ۵-۶:۴)

چرا برای موسی یا خدا اهمیت داشت که دیگر ملت ها قوانین یهودیان را حکیمانه و خردمندانه ببینند؟ یهودیت یک داستان عاشقانه میان خدا و یک ملت خاص بوده و هست،

داستانی گاه پرتنش، گاه آرام، اغلب شادمانه اما نزدیک، صمیمانه و حتی درونی. این به باقی دنیا چه مربوط است؟

اما باقی دنیا با آن کار دارد. یهودیت هرگز فقط برای یهودیان، معنادار نبوده است. خدا در نخستین کلمات خود به ابراهیم گفت: "من همه کسانی را که شما را برکت می کنند، برکت خواهم کرد و لعنت خواهم کرد آنهایی که تو را لعنت کنند. از راه تو همه خاندان های روی زمین برکت خواهند یافت." (پیدایش ۱۲:۳). یهودیان می باید سرچشمه ای برای برکت دنیا باشند.

خدا، خداوند تمام بشریت است. در سفر پیدایش خداوند با آدم، حوا، قایل و نوح سخن گفت و پیش از ابراهیم، عهدی با تمام بشریت بست. یوسف در مصر، چه در منزل پوتیفار و چه در زندان یا قصر فرعون، مداوم درباره خدا سخن می گفت. او می خواست مصریان بدانند که او هیچ کاری را خودش انجام نداد. او فقط یک عامل خدای بنی اسرائیل بود. اینجا هیچ چیزی نمی گوید که خدا نسبت به ملت های دنیا بیتفاوت است.

بعدها در روزهای موسی خدا گفت که اعجازها و شگفتی هایی انجام خواهد داد تا "مصریان بدانند که من خداوند هستم" (خروج ۵:۷). او یرمیا را "نبی ملت ها" نامید. او یونس را به نینوا در سرزمین آشوری فرستاد. او عاموس را پیش از آنکه برای بنی اسرائیل پیشگویی کند، برای پیشگویی نزد ملت های دیگر فرستاد. در یکی از نبوت های شگفت انگیز تنخ گفته می شود خداوند برای یسعیا پیام فرستاد که زمانی فرا خواهد رسید که خدا دشمنان بنی اسرائیل را برکت خواهد کرد:

خداوند قدرتمند، آنها را برکت کرده، خواهد گفت: "مبارک باشد مصر، ملت من، آشور ساخته دست من، و اسرائیل، میراث دار من" (یشعیا ۱۹:۲۶).

خداوند به همه بشریت اهمیت می دهد. از این رو، آنچه ما به عنوان یهودی انجام می دهیم، برای بشریت مهم است و این اهمیت فقط روحانی نیست، بلکه سرمشقی است از دوست داشتن خدا و عشق خدا به انسان ها. دیگر ملت ها به یهودیان خواهند نگرست و احساس خواهند کرد که قدرتی بزرگتر در تاریخ آنها دست دارد. به قول میلتون هیملفارب:

هر یهودی می داند چقدر معمولی است؛ اما ما آنها را در کنار یکدیگر درگیر کارهای بزرگ و خارق العاده می بینیم... تعداد یهودیان در دنیا کوچکتر از یک خطای کوچک در آمار جمعیت چین است. اما ما بزرگتر از تعداد خود مانده ایم. اما امور بزرگی پیرامون ما و برای ما اتفاق می افتند.⁴

ما فراخوانده نشده ایم که مردم دنیا را تغییر دین بدهیم. ما فراخوانده شدیم که الهام بخش دنیا باشیم. چنان که زخریا نبی گفت، زمانه خواهد رسید که "ده نفر از همه زبان ها و ملت ها به ردای یک نفر یهودی آویخته، خواهند گفت: بگذار با تو بیایم زیرا شنیده ایم که خدا با شماست" (زخریا ۲۳:۸). رسالت ما این است که سفیر خدا به جهانیان باشیم و از راه شیوه زندگی خود که ما را به عنوان ملتی کوچک قادر به بقا و پیشرفت در شرایط دشمنانه ساخته، به آنها الهام بدهیم که جامعه ای بسازیم که در آن آزادی استوار به قانون برقرار باشد، ما همگی در برابر مسئول باشیم و در برابر خدای خود "عادلان به مهر و احسان رفتار کنیم و فروتنانه گام برداریم"⁵. و تثخان اساسنامه یهودیان است.

و دیگران از آن الهام گرفتند و هنوز می گیرند. نتیجه ای که من از یک عمر کار در فضای همگانی گرفته ام این است که غیریهودیان، به یهودیانی احترام می گذارند که به یهودیت

⁴ Milton Himmelfarb and Gertrude Himmelfarb. *Jews and Gentiles*. New York, Encounter, 2007, p. 141.

⁵ Micah 6:8.

احترام می گذارند. برای آنها فهم این امر دشوار است که چرا یهودیان در کشورهایی که آزادی دینی هست، ایمان خود را رها می کنند و خود را فقط با قومیت یهودی تعریف می کنند.

من به شخصه بر این باورم که دنیا در وضعیت پر آشوب امروزی آن به پیام یهودیت نیاز دارد: این که خدا از ما می خواهد که بر ایمان خود استوار باشیم و برکتی باشیم برای دیگران صرف نظر از ایمان آنها. دنیایی را تصور کنید که در آن هر کسی به این پند باور داشته باشد. آن گاه دنیا دگرگون خواهد شد.

ما فقط یک اقلیت قومی نیستیم. ما مردمی هستیم که با آموختن عشق به فرزندانمان به جای نفرت، زمینه پرداز آزادی شدیم. ایمان ما ازدواج و خانواده را تقدیس کرده و پیش از حقوق، از مسئولیت ها سخن گفته است. ایمان ما در پی کاهش فقر به عنوان یک وظیفه دینی است و به قول هارامبام شما نمی توانید از افکار روحانی به وجد بیایید اگر گرسنه، بیمار یا بیخانمان و تنها باشید.⁶ ما این کارها را فقط برای این که محافظه کار یا لیبرال هستیم، یا جمهوریخواه و دمکرات انجام نمی دهیم، بلکه دلیل ما آن است که خداوند از ما چنین می خواهد.

این روزها در مورد "چیستی" و "چگونگی" در یهودیت بسیار نوشته شده است، اما در مورد "چرایی" کمتر نوشته ایم. موسی در ماه آخر زندگی خود "چرایی" را یاد داد. این بزرگترین رهبر در روزهای خود الهامبخش عمل در روزهای ما شد.

اگر می خواهی دنیا را تغییر دهی، از پرسش "چرا؟" شروع کن.

شبات شالوم

⁶ *The Guide for the Perplexed*, III:27.

ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی توسط شیریندخت
دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian

www.RabbiSacks.org   @RabbiSacks

The Rabbi Sacks Legacy Trust, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved